

Két évtized az általános iskolai nevelés és oktatás szolgálatában

— A jubileumi emlékülés anyagából —
Szeged, 1980. XII. 1.

DR. VOKSÁN JÓZSEF,
a Pedagógusok Szakszervezete KV főtitkára

20 éves a Módszertani Közlemények

A Pedagógusok Szakszervezete központi vezetősége és elnöksége nevében tisztelettel köszöntöm a Módszertani Közlemények megjelenésének huszadik évfordulóján minden munkatársát és szerkesztőjét, s nemcsak a jelenlegieket, hanem mindazokat, akik részt vettek e rangos pedagógiai folyóirat életre hívásában, egyre gazdagodóbb eredményeket felmutató munkájában. Húsz év komoly idő, és bizonyíték arra, hogy a folyóirat életrevaló, mindig megújulni tudó, korszerű, kielégíti a hozzáfűzött igényeket, célkitűzései nem jelentenek átfedést, nem keresztezik a 36. évfolyamába lépett Pedagógusok Lapjának és a Köznevelésnek, a harmincadik éve megjelenő Pedagógiai Szemlének és a szakmódszertani lapoknak a célkitűzéseit. Az induláskor, 1961-ben kétezer, 1974-ben hatezeröttszáz és most a huszadik évfordulón már hétezerháromszáz példányban jut el a pályára készülő és a hivatásukat gyakorló pedagógusokhoz. A példányszám önmagában még nem mond sokat, de ha hozzátesszük azt, hogy 1979-ben 3678 általános iskola működött, akkor mutatkozik meg igazán a példányszámok ilyen mérvű emelkedésének jelentősége.

Mivel érte el ezt a népszerűséget a Szegedi Tanárképző Főiskola Szakszervezeti Bizottsága által életrehozott és kiadott folyóirat? Azzal, hogy következetesen vállalta az 1961-ben kitűzött feladat teljesítését. Hadd idézzem szó szerint az egykori szerkesztői szándékot. „Lapunk az általános iskola életével összefüggő időszzerű kérdések megvitatása kapcsán egyrészt a szocialista nevelés elveinek alkalmazásában a leghaladóbb, tudományosan megalapozott eljárásokat kívánja összegyűjteni, ismertetni, továbbfejleszteni, másrészt előremutató módszertani törekvések kibontakozását segíti elő...” Az élet változásaihoz való rugalmas alkalmazkodásra jellemző, hogy a szerkesztői bizottság 1967-ben a következőkkel egészítette ki a folyóirat célját: „... valamennyi általános iskolai pedagógusképző intézmény közös lapjaként, új alapokon, szélesebb horizonton fejthesse ki tevékenységét ... tudatosan be akarja tölteni azt a hézagot, amely a pedagógusképző intézmények és az általános iskola kapcsolatában ma még fennáll..., cikkeivel, tanulmányaival segíteni kívánja a tanító- és tanárképzést. Minden számban olyan tanulmányokat szeretne közölni, amelyek az általános iskolai oktató-nevelő munka problémáit felvetve, a főiskolai, intézeti hallgatók szemináriumi foglalkozásához is konkrét anyagot nyújtanak.”

S ebben a gyors alkalmazkodásban lelhető fel a kiadvány egyik nagy értéke. A módszertani folyóirat mindenkori szerkesztőgárdája, közte a lapot 17 évig felelősen szerkesztő Németh Istvánna, jó politikai érzékkel mindig megérezte a magyar oktatásügy fő problémáit, és így tehette meg, hogy egyre inkább az alkotó pedagógusok fórumává tegye a lapot.

A Módszertani Közlemények két évtizedes története egyben a magyar pedagógia és a magyar iskolai élet egyik legizgalmasabb és legtöbb változást hozó időszakának

históriája is. Az 1961-es iskolareform évében indult, vállalta a reformtantervek és tankönyvek népszerűsítését, szolgálta a reform végrehajtását, fórumot adott a nevelők pedagógiai kísérletezéseinek, bátorított az új eljárások és módszerek keresésére. A siker nem maradt el, az előfizetők többsége egyéni előfizető volt, és ez a népszerűség, az elismerés kifejezése. Az ekkor közölt cikkek írói közt a főiskolai „hivatásosok” mellett mind nagyobb számban lehetett találkozni városi, falusi, sőt a tanyákon élő pedagógusokkal is, valamint a művelődésirányítás szakembereivel. Törekedtek arra, hogy az elmélet és a gyakorlat mind szorosabban kapcsolódjon össze, de a szerkesztőség az arányok és a hangsúlyok révén ügyelt arra, hogy a sok-sok óravázlat, rajz, grafikon közlésével ne fojtsák meg az önálló alkotó pedagógiai törekvéseket az egyes pedagógusokban. Nem mondták, nem is sugallták, hogy a folyóiratban közölt eljárások az egyedül üdvözítőek. A szerkesztő bizottság mindig támogatta a pedagógusok újító és tapasztalatcsere-mozgalmát, jó műhelyévé lett a pedagógiai alkotó munkának.

Hosszú lenne felsorolni azokat az oktatási-nevelési kérdéseket, amelyre a lap folyamatosan felfigyelt. Közöltek cikket a többi közt az oktatáspolitikai elvi kérdéseiről, az erkölcsi, világnézeti-politikai nevelés, a hazafiságra és internacionalizmusra nevelés, az osztályozás és értékelés az anya- és idegennyelvi képzés, a feladatlapos felmérések, a tantárgyak oktatási-nevelési kérdéseiről. S színvonalas cikkekben foglalkoztak a pedagógus hivatással, a pedagógusképzés gondjaival, a tanár-diák viszsonnyal, az osztályfőnök személyiségével, a pedagóguspálya presztizsével, a vezetés és irányítás kérdéseivel, a nevelőközösség konfliktus helyzeteivel, a pedagógus továbbképzési rendszer elméleti problémáival, hogy csak a legjelentősebbeket említem.

A lapban megjelent írások fontos szerepet töltöttek be a pedagógusok továbbképzésében. Sajnos, a pedagógusok szervezett továbbképzése oktatásügyünk egyik igen régi megoldatlan kérdése, az oktatás-nevelés fejlesztésének egyik fontos, fejlesztésre váró tényezője. Az 1972-es oktatáspolitikai párthatározat óta több ízben intenzíven foglalkoztunk a korszerű pedagógus továbbképzés programjának kidolgozásával, de mindmáig nem sikerült a közoktatáspolitikai törekvéseinket hatékonyan segítő és a pedagógusok valós igényeihez, érdekeihez is igazodó továbbképzési rendszert létrehozni. Így még nagyobb felelősség nehezedik a pedagógusok önképzését segítő minden pedagógiai kiadványra, köztük a Módszertani Közleményekre is. A folyóirat felismerte ezt a tennivalót és az igényeket magas színvonalon igyekezett kielégíteni. Cikkei mind a gyakorló pedagógusok, mind a tanár- és tanítóképző intézmények hallgatói körében igen keresettek, olvasottak. Ez a népszerűségük egyik oka, és talán erre lehet a legbüszkébb a folyóirat szerkesztő gárdája. Nevezetesen, sikerült az általános iskolában tanító pedagógusok mindegyikének továbbképzéséhez hozzájárulnia.

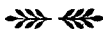
A pedagógusok segítése, felkészítésük az új dokumentumok bevezetése során jelentkező nem kevés feladatra vezette a Módszertani Közlemények szerkesztőit és kiadóit akkor is, amikor 1977-től kezdve minden számban foglalkoztak az új feladatok megoldásának hogyanjával. Magyaráltak és érveltek ezek szükségessége mellett, bemutatták a dokumentumok egymásra épülését, és módszertani ötleteket adtak a végzendő munkához. A megjelent cikkek mindig témái tudtak lenni a tanári szobák lyukasóráin folyó beszélgetéseknek, munkaközösségi foglalkozásoknak.

A tanulmányok, a „Műhely” és a „Szemle” rovatban megjelenő írások friss problémalátással, jó ötletekkel és elméleti megalapozottsággal segítették a megújulást kereső pedagógusok munkáját. Nincs és nem is volt könnyű dolga a szerkesztő bizottságnak, és hogy a bőség zavarával is okosan tudott megküzdeni, mutatják a külön kiadványok, mint például „Óraleírások és elemzések”, a „Hazaszeretetre nevelés”, az „Olvasó népért”, „Petőfi az iskolában”, „A korszerű matematika tanítása”,

a „Matematikai példatár” vagy akár a Módszertani Közleményekből kinövő, s ma már a Magyar Úttörőszövetség országos gyermekfolyóiratává lett, s havonta mintegy 80 ezer példányban megjelenő Kincskereső.

Az így felszabaduló erők lehetőséget teremtettek arra, hogy a folyóirat kitekinést nyújtson az olvasóknak a szocialista országok nevelési-oktatási helyzetére, problémáira. Teszi mindezt azért, hogy növelje, erősítse pályatársaink elkötelezettségét törekvéseink iránt, legyen mihez hasonlítaniok eddigi eredményeinket és mai gondjainkat.

Végezetül hadd szóljak a Módszertani Közlemények egyik nagy erényéről, arról, hogy indulásának pillanatától mindig pedagógusközpontú maradt, és ezért is adózik szakszervezeti mozgalmunk nagy elismeréssel a szerkesztőknek. Úgy véljük, a kiadó szakszervezeti bizottság és a sok munkát vállaló szerkesztő bizottság azzal, hogy következetesen törődik az alapozó képzés színvonalának szüntelen emelésével, a pedagógiai alkotó légkör kibontakoztatásával, mással nehezen pótolható szolgálatot tesz a szocialista nevelésügy fejlődésének. Nem kevés érdemet szerzett azzal is, hogy szüntelenül fáradozik oktatáspolitikai céljaink eléréseért, erősíti a pedagógus hivatást és elkötelezettséget. Kívánom, hogy ezt a nem kevés, de eredményeiben oly gazdagon kamatozó sok-sok feladatot vállaló szerkesztői gárda a jövőben is a tőle megszokott áldozatkészséggel, igényességgel dolgozzék. Érezzék, hogy a pályatársak figyelmé, elismerése nemcsak az ilyen évfordulókhoz kötött megemlékezések során sugárzik feléjük, hanem mindannyiszor, amikor a mindennapok pedagógiai gondjainak megszüntetéséhez kapnak tőlük segítséget. Munkájuknak ez az igazi dicsérete s egyúttal érdeme. Ez készítse mindannyiukat vállalt szép feladatuk teljesítésére a jövőben is.

DR. TARNÓC MÁRTON,

a Művelődési Minisztérium főosztályvezető-helyettese

A szegedi Pedagógiai Főiskola és a szegedi Tanítóképző Intézet folyóirataként, a két intézmény szakszervezeti bizottságának gondozásában mindössze 2000 példányszámban jelent meg 20 éve először a Módszertani Közlemények.

Engedjék meg, hogy a folyóirat célkitűzéseiről szólva az első számot útjára bocsátó szerkesztőségi cikkből idézzek: „Bár a két felsőoktatási intézmény szervezetiileg független egymástól, munkájuk elválaszthatatlanul összekapcsolja őket. Ez a kapcsolat abból az objektív tényből következik, hogy az általános iskola egységes, két tagozata egymástól elválaszthatatlan. Az alsó és a felső tagozat tanulóinak életkori sajátosságai más-más nevelési és oktatási eljárásokat tesznek ugyan szükségessé, a közös cél és a szervezeti együvértartozás mégis azonos elvi és gyakorlati követelményeket támaszt az általános iskola minden nevelőjével szemben.”

Megjelenésekor kétségtől a legkorszerűbb, a nyolcosztályos általános iskola egységének elvét valló szemléletet tükröz az idézet. A szükséges és hasznos együttműködés jó példaként említhetjük a folyóirat megjelenését, hiszen a két intézmény a pedagógusképzés és továbbképzés érdekében mindmáig hasznos kezdeményezése előrevetítette azt a felismerést, hogy az azonos célra irányuló közös pedagógiai feladatok megoldása ésszerű és átgondolt együttes tevékenységet tételez fel.

Bár 1963-tól a Tanítóképző Intézet megszűnésével a folyóirat lényegében az általános iskola felső tagozatára előkészítő főiskolai kiadvány lett, mégis megőrizte eredeti

célkitűzéseit, és ennek megfelelően húsz év folyamatában differenciált, de sajátosságaival együtt mégis egységes és egymásra épülő módszertani továbbképzést nyújt elsősorban a gyakorló pedagógusok számára, de segíti a tanítóképzők és főiskolák tanárjelöltjeinek módszertani felkészítését is.

Talán nem érdektelen megjegyezni, hogy a folyóirat együtt, bizonyos értelemben előtte járt az általános iskolát érintő reformoknak.

Húsz év távlatában, az akkori iskolareform keretében születő új tanterv országos vitáinak közepette jelent meg a Módszertani Közlemények. Szerkesztésének alapelvei megfeleltek a reformtörekvéseknek:

1. A szocialista nevelés elveinek alkalmazásával a leghaladóbb, tudományosan megalapozott eljárásokat kívánta összegyűjteni, továbbfejleszteni és a pedagógusok minél szélesebb körében közzétenni, ezáltal is segítve a reformtörekvések megvalósulását, bővítve és elmélyítve az általános iskolai tanárok pedagógiai és pszichológiai műveltségét, módszertani felkészültségét.

2. Az általános iskola gyakorlata oldaláról a mindennapi életben kipróbált és bevált pedagógiai módszertani tapasztalat közzétételével kettős célt szolgált: egyrészt ösztönözte a gyakorlat szakembereit, hogy tanulmányokban tegyék közkinccsé nevelési és oktatási, módszertani eljárásaikat, ezáltal a tudományos igényű tanári munkára készítetve őket, másrészt a nevelőképzés céljait is kívánta szolgálni, közelebb vinni a pedagógusképző intézetek növendékeit leendő életpályájukhoz, az arra történő minél teljesebb elméleti és gyakorlati felkészüléshez, amely nélkülözhetetlen a pedagógushivatás eredményes gyakorlásához.

Ezen alapelveknek megfelelően a folyóirat kezdettől fogva a legközvetlenebb kapcsolatot kívánta biztosítani az általános iskolák és a pedagógusképző intézetek tanáraival.

Sok tekintetben a Cselekvés Iskolája hagyományai folytatójának tekinthetjük a Módszertani Közleményeket, különösen vonatkozik ez az első évek tanulmány szerzőinek munkáira, hiszen a publikációk döntő többsége a főiskola és a tanítóképző gyakorló iskolái nevelőinek tollából íródott. Azonban már kezdettől fogva egy országos szintű módszertani folyóirat perspektívájával fordult az általános iskolai pedagógusokhoz, igényelve véleményüket és tanulmányaikat a szocialista nevelésügy szolgálatában. Az ország különböző megyéiben tartott olvasói anketokon nemcsak a folyóirat szerkesztési elveiről és az iránta támasztott gyakorlati igényekről folytattak eszmecsere, hanem itt toborzódtak a későbbiekben megjelenő tanulmányok szerzői, alakult ki olvasótábora, amely ma már meghaladja a hétezer főt, akik rendszeres olvasói a folyóiratnak, de ennél jóval többre tehető azoknak a száma, akik ismerik és felhasználják munkájukban az egyes módszertani tanulmányokat.

A minisztérium kezdettől fogva nemcsak Szeged, hanem az ország valamennyi tanítóképző intézete és tanárképző főiskolája lapjának tekintette a Módszertani Közleményeket. Ez egyidőben azáltal is kifejezésre jutott, hogy a szerkesztő bizottságot a pedagógusképző intézmények igazgatói alkották, és annak elnöke a pedagógusképző osztály vezetője volt. Ez ugyan ma már formálisnak tűnhet, de a megjelenés első éveiben feltétlenül hozzájárult ahhoz, hogy valamennyi pedagógusképző intézmény, amely az általános iskolai tanárképzés ügyét szolgálja, a magáénak érezze a folyóiratot, segítse annak megjelenését és terjesztését. A jelenlegi szerkesztő bizottság megőrizte ezt a hagyományt. Szerkesztéséért és kiadásáért ugyan a főiskola szakszervezeti bizottsága a felelős, de a folyóirat szerkesztő bizottságában ott találjuk a társintézmények képviselőit, akik jelentős segítséget nyújtanak ahhoz, hogy a színvonalas módszertani lap országosan is ismert legyen.

A Pedagógusok Szakszervezete központi vezetőségének akkori főtítkára Péter Ernő elvtárs a Módszertani Közlemények 1962. évi első számában a következőket írta: „csak egyetértéssel és helyesléssel vehetjük tudomásul azt, hogy a szakszervezeti bizottságok a legjobb módszerek felkutatásával és terjesztésével kívánnak segíteni a gyakorló pedagógusok munkájának”, majd a továbbiakban az iskolareformra utalva: „szinte felbecsülhetetlen jelentősége van az alapelvek valóraváltásában az új, a »termékenyebb« pedagógiai módszereknek”. Véleményével a minisztérium akkor is és ma is teljesen egyetértett és egyetért. Ezért üdvözölte örömmel a folyóirat közkedveltté válását a pedagógusok körében, támogatta a minisztérium a Módszertani Közlemények külön köteteinek megjelenését, melyek közül elsőként a NOSZF 50. évfordulójára jelent meg az „Óraleírások és elemzések”, az oktató-nevelő munka tapasztalatainak terjesztésével szolgálva a szocialista nevelést, és ezáltal ünnepelve a szocialista forradalom félévszázados évfordulóját. Kiemelhetnénk a hazafiságra nevelést szolgáló „Petőfi az iskolában” c. kötetet, amely a költő születésének 150. évfordulójára jelent meg, vagy „A korszerű matematikatanítás néhány témaköre az általános iskolában”, amely többszöri utánnomással a matematikai „Feladatgyűjtemény” című kötettel együtt messzemenő segítséget jelentett az új matematikai tanterv bevezetésével együttjáró tanári feladatok elvégzéséhez az általános iskolában.

A Kincskereső c. ifjúsági irodalmi folyóirat a Módszertani Közlemények gondozásában indult útjára, majd országos lappá válva önállósult, napjainkban az általános iskolai tanulók közkedvelt olvasmánya.

A minisztérium a jövőben is elő kívánja segíteni az eddig már több tízezer példányban megjelent kötetek további gazdagítását az újabbak megjelentetésével. Ezáltal is támogatni kívánjuk azt a folyóiratot, amely a pedagógushivatás ügyszeretetétől indítva jelenik meg húsz év óta, jelenleg is olvasói megrendeléseiből fedezi anyagi költségeit minden egyéb pénzügyi dotáció nélkül. Ez talán a legnagyobb dicséret, amit elmondhatunk, hiszen egy folyóirat számára semmi nem lehet fontosabb annál, hogy olvasói szeretik és felhasználják munkájukhoz.

Kívánom, hogy a Módszertani Közlemények a jövőben is hasznosan szolgálja közös ügyünket a pedagógusképzés és továbbképzés terén. Ebben a reményben köszöntöm valamennyi munkatársát, kívánom, hogy erőben és egészségben végezzék továbbra is jelentős tevékenységüket.

DR. SIMON GYULA,
a Magyar Pedagógiai Társaság főtítkára

Pár perc áll csak rendelkezésre, hogy egy pedagógiai folyóiratot jellemezzünk és értékeljünk. Ám a neveléstörténelem szükségképpen vállalkozhat ilyenre. Van ebben valami célszerű és hasznos is: csak a lényeg ragadható meg; az, ami a jövőre nézve is tanulság. Egy bőbeszédűsége hajlamos kor így maga is tanulhat belőle.

A magyar neveléstörténelem feljegyez olyan korszakokat, amikor a pedagógiai gondolat haladó szellemű művelése nem föltétlenül kapcsolódott a magas főváros nevéhez. A nevelésnek olyan messzire világító szellemi központjai alakultak ki, mint Gyulafehérvár, Nagyszombat, Sárospatak, Debrecen, Szarvas és mások. A huszadik század 30-as éveiben a pedagógusok figyelő szemüket Szegedre vetették, és innen

várták a pedagógia megújódását. Tanúsíthatja ezt az én nemzedékem és valamennyi korabeli tantestületi jegyzőkönyv.

A haladó gondolattal a szocialista társadalom mindig folyamatosságot vállal. A szegedivel is. Ilyen gondolatok villanthatók fel a félévszázados szegedi Cselekvés Iskolájából, magából a folyóiratból és a gyakorló polgári iskola testületének pedagógiai munkásságából:

Kevesen merték ebben a korban azt leírni, hogy a német fasizmus „nyájszellelmű”, „terrorisztikus”, a Cselekvés Iskolája leírta és vallotta ezt a kiállást. Ma is szuggeratívén hat a tanári hivatás lelkes szeretete, és el lehet gondolkoznunk a tanuló tevékenységének, alkotó munkájának szegedi értelmezésén; a tanuló és a tárgy, a tanár és a diák közötti kapcsolat szorosra fűzésén; a derűs iskolát szolgáló módszereken; az egyoldalú intellektualizmus, a túlterhelés elleni harc eredményein; a didaktikai kultúra és tudatosság szerepén az oktatásban és a pedagógusönképzés felelőségén.

A gyakorló polgári iskola publikációinak áttekintése meggyőző arról is, hogy a cselekvés iskolájának propagálói nemcsak a cselekvés, a tevékenység gyakorlati oldalát nézték, és csupán módszertani feladatokat láttak maguk előtt, hanem szempontként tekintették a reformpedagógia „erős oldalát”, a didaktikai elgondolások lélektani alapozását, a gyermektanulmány, a fejlődéslelektan korszerű eredményeinek hasznosítását, azt a hagyományt is, melyet a magyar gyermektanulmány és európai szintű művelője, Nagy László képvisel neveléstörténetünkben.

Az oly annyira hangoztatott és megkívánt aktivitás elve a Cselekvés Iskolájában összefonódott a túlterhelés elleni harccal. Itt, ezen a helyen hangzott el *Kratofil Dezső* bölcs szavaiban a következő: egy háromórás tantárgy esetében csak 15–20 „munkáltató órával” számolhatunk, a többit, ha nem akarjuk túlterhelni a pedagógust, hagyományos módszerekkel kell vezetni.

És még néhány előremutató, eleven szó a szegedi Cselekvés Iskolája gyakorlatából: a tanárok felismerik, hogy a tanítási anyag mennyisége, a tantervi maximalizmus maga az egyik jelentős akadályozója a tanulói aktivitás kibontakozásának. *Matzók Gyula* ebből a szempontból is szembeállítja az új iskolát a régivel: a cselekvés iskolája kevesebb, de hézagatlan anyagot nyújt, míg a tanulóiskola a tanítási anyag nagy tömegére fekteti a fősúlyt. Megállapítja, hogy a cselekvés iskolája több időt igényel, mint a régi iskola, a tanulók kísérletei időt vesznek igénybe, ezért a *tanár szelektálhat fontos és kevésbé fontos ismeretek között. Udvarhelyi Károly* szerint a túlterhelés elleni harc miatt, egyben a Cselekvés Iskolájának új szemlélete alapján is a tanítási anyag, az adatközlés helyébe a *földrajzi szemlélet, látókör, műveltség*, „szintetikus kép” kialakítása lép. Ugyanő hangsúlyozza az ismeretanyag kiválasztásánál a gyermek életkorához való alkalmazkodás szükségességét. *Jeges Sándor* Humboldtra hivatkozva említi, hogy a természettudományokban *nem adatok ismerete, hanem az okok és tényezők kapcsolatának felismerése a lényeges*, s ezért a biológiatanításban is szakítani kell a herbartizmus „mindenből valamit” elvével.

E rövid kis emlékezés és felsorolás értelmét a kontinuitás fontossága és jelenléte adja meg. A ma 20 éves Módszertani Közlemények pedagógiai folyóiratot ugyanis e nemes hagyomány méltó folytatójának, egyben jelentős továbbfejlesztőjének tekinthetjük.

Húsz év már a felnőtté válás ideje, gazdag tapasztalatok felhalmozását tette lehetővé, amelyekkel a szerkesztők és a szerkesztő bizottság igen bölcsen és hasznosan gazdálkodhat. Az általános iskola számára egy egész pedagógus nemzedéket nevelt fel, mely magán viseli egy lap alkotó munkájának jegyeit. Nemes műhellyé vált, mert meggyőződéssel és hozzáértőn nevel hivatásra, és a fiatalok köréből újabb és újabb szerzőket toboroz a lap, a neveléstudomány számára. A szerény cím és szerény

külső mély pedagógiai igazságok hordozója lett azáltal is, hogy minden gondolata a *gyakorlatban fogan és csakis a pedagógiai valóság, a pedagógiai gyakorlat számára fogalmaz meg útmutatást*. Ennek köszönhető népszerűsége is, az a jó munkát igazoló körülmény, hogy országos lappá szerveződött és önálló kiadványokkal is jelentkezik: kezdetben 1200, ma közel 8 ezer a lap előfizetőinek száma. Ez önmagában is nagy eredmény, és az olykor könnyen, fásultsággal elmarasztalt gyakorlat eleven cáfolata.

Ha valaki a lap évfolyamait lapozza, meglepő, hogy a szerkesztés milyen vaskövetkezésséggel képviseli és hajtja végre a fenti elvet, a gyakorlattal összefonódó, azzá váló elméletet. Hadd idézzek a folyóirat 20 évvel ezelőtti célkitűzéseiből, amelyek kiállták az idő próbáját (megjegyzem, hogy akkor még két szegedi intézményben, a tanítóképzőben és a pedagógiai főiskolán képeztek általános iskolai pedagógusokat): „A Szegedi Pedagógiai Főiskola és a Szegedi Tanítóképző Intézet a folyóirattal elsősorban a két intézmény körzetébe tartozó általános iskolák mindennapi munkájával kíván közvetlen kapcsolatot létesíteni, nem hanyagolva el azonban az ország más tájainak oktatási és nevelési kérdéseit sem” – olvassuk. Majd folytatólag ez áll: „Lapunk az általános iskola életével összefüggő időszerű kérdések megvitatása kapcsán egyrészt a szocialista nevelés elveinek alkalmazásában a leghaladóbb, tudományosan megalapozott eljárásokat kívánja összegyűjteni, ismertetni, továbbfejleszteni, másrészt az előre mutató módszertani törekvések kibontakozását segíti elő, egyben a két intézmény hallgatóit is közelebb viszi életpályáikhoz.”

Ha most perspektivikusan fő feladatot kellene a lap elé tűznünk, akkor is csak azt tudnánk mondani: *le ne térjen a gyakorlatnak a gyakorlatból eredő és a gyakorlathoz mindig visszatérő szolgálatáról*. Országosan kiváló elméleti megnyilatkozásokról és nagyon felkészült elméleti kutatókról tehetnék itt említést, akik sajnos, kisebb-nagyobb mértékben elszakadtak attól a valóságtól, amely ma az iskolai életet jellemzi, és ami ma az iskolákban történik. Napjaink legjobb törekvései és erői éppen ezért a nevelő munka műhelyeinek kívánnak közvetlen, kézzelfogható és beváltható segítséget nyújtani, hogy a gyakorló pedagógus és egy-egy testület sem érezhesse az egyre növekvő követelmények világában tanácstalannak és magányosnak magát.

Ezek sorában rangos helyen kell említenünk a *Módszertani Közleményeket* és mindenekelőtt a *Pedagógusok Szakszervezetét*, mely első pillanattól kezdve, a pedagógusok érdekvédelmét átfogóan, a totalitás jegyében értelmezve, szakmai, erkölcsi, politikai és anyagi segítséget nyújt a lapnak. Ennek értékét jól ismeri a Pedagógiai Társaság is, amely érdekvédelmi szervezetünk részéről ugyancsak jelentős támogatásban részesül. Örömmel mondhatom, hogy a segítségnek ez a közös forrása közelebb hozta és hozza a lap és a Pedagógiai Társaság munkáját, és a Csongrád megyei és Szeged városi tagozatunk is rendszeres és termékeny kapcsolatot tart fenn a Módszertani Közlemények szerkesztő bizottságával.

Amikor a lapot – ha vázlatosan is, de 20 év eredményei alapján – értékeljük, nem szeretnénk a prakticismus hibájába esni (bár a körülmények néha nagyon csábítanának erre is), és akarva-akaratlanul elvitatni a lap tudományos-szakmai színvonalát és szép teljesítményét. A lap szerény de szorgalmas olvasójaként mondhatom: a szerkesztő bizottságnak és szerkesztőknek átgondolt felvonulási stratégiája van: a hadrend szárnyait egyrészt a problématorténét, a nemzetközi összehasonlítás eredményei képezik, másrészt a tudományközi kapcsolatok útmutatásait is jó szemmel zsilipelí át a lap a mindennapi gyakorlatba. Gondoljunk csak a Módszertani Közlemények érzékenységére a pszichológia, a fejlődés- és a neveléslektan problémái iránt, és mindarra, amit fentebb a Nagy László nevével fémjelzett hagyományról mondtunk.

Mégis, egy didaktikai-módszertani lap általános értékelésénél szárnyszegettek

lehetnének, ha nem vetnénk fel, hogy ma, amikor annyi minden kavargó a didaktikában a módszer korszerűségének értelmezése körül, vajon a lap világosan látja-e a szocialista kor legfontosabb felismeréseit és előremutató tanulságait.

Úgy vélem: igen! A nevelésben és az oktatásban egyaránt. Van a mi nemzedékünknek egy vezérlő gondolata, amelyet a kiváló Eötvös-nemzedék fogalmazott meg számunkra: *Az oktatás legfontosabb feladata a nevelés!* Tehát a nevelés, amely nemcsak megismerteti egy társadalom legfontosabb értékeit, hanem fel is vérté azok védelmére és továbbépítésére.

A lap ennek a fő feladatnak a kijelölésében sem vesztette el szemmértékét, nem szűkít, nem csökkent, nem egyszerűsít, hanem tudja a dolgát. Még abban is, hogy az ifjúság megítélésében a valóság, a szociológia tényeire támaszkodik. És abban is, hogy a modern didaktika alapjait – lévén a lap elsősorban didaktikai-metodikai jellegű – nem az eszközökben, technikákban, hanem átfogó elvekben keresi. Ilyen modern alapelvünk már Szókratész óta: a gyerekeknek nem készen nyújtjuk át a tudást, hanem mozgósítjuk szellemi erejüket a feladatok, a problémák megoldására; továbbá: meg kell teremtenünk az alaki és tárgyi képzés megfelelő egyensúlyát ahhoz, hogy a tanulók megtanuljanak gondolkodni, kifejezni és alkotni; továbbá: a szilárd ismeretek rendszerét kell nyújtanunk, de ezzel mindenkor egyenrangú a tudás megszerzése technikájának, módszereinek elsajátítása is; továbbá – s ezzel már be is fejezném a sort –: az új technikának, eszközöknek nem szabad éket verniök a tanár-diák kapcsolat közé, hanem azt kell erősíteniök és annak humán tartalmát, nevelő hatását kell szolgálniok.

Befejezésül ismét visszatérnék a lényegre: *a pedagógiai gyakorlatra*. Nem tudom kellő szavakkal méltatni és életismerőnek elismerni, hogy a lap külön rovatot nyitott az új tanterveknek. Rendszeresen, hozzáértően és használhatóan. Tudjuk, hogy van probléma éppen elég; az iskolai szakmai munkaközösségek soha még így és olyan gyakran nem ülészték (egyike-másika szinte hétről hétre). Okos fejek dugják össze sürgetetten a fejüket, hogy mitévők legyenek egy-egy tantervi probléma megoldása érdekében. A Módszertani Közlemények tantervgyakorlati következtetései ma óriási segítséget jelentenek. Ezt a segítséget a lap a továbbiakban is adja meg az iskoláknak, és keresse és vonja meg azt az átlagszínvonalat is, amely nemcsak a kiválóak, hanem mindenki számára elérhető mércét jelent.

A lap és munkatársai úgy és akkor dolgoznak jól, ha az eddigi nagyon szép teljesítmény, értékek, a jó tapasztalatok, elsősorban az elmélet és a gyakorlat szoros és színvonalas kapcsolatának eredményeit megőrzik, és az iskolai feladatok érzékeny követésével lépést tartanak az élettel, a fejlődéssel, a pedagógiai valósággal. Idevágóan Berzsenyi Dániel szavai jutnak eszünkbe: „Most szép partokra köthetünk!”

DR. SZÜCS LÁSZLÓ,
a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola főigazgatója

Tisztelt Ünnepi Ülés!
Kedves Szegedi Kollégáim!

Nagyon kellemes kötelességemnek teszek eleget, amikor a Pedagógus Szakszervezet központi vezetősége és elnöksége, valamint a testvér tanárképző főiskolák nemrég alakult vezető testülete, a főigazgatói kollégium nevében köszöntöm a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Módszertani Közleményének 20 éves jubileumát.

Azért is örülök, hogy itt, Szegeden szólhatok e lapról, mert mi, tanárképzősök tényleg magunkénak éreztük és érezzük e lapot. Ezért úgy érzem, nem túlzok – és ez nem protokoll mondat –, ha azt mondom, hogy régi jó barátként köszönhetem a főiskola szakszervezeti bizottságának lapját.

Kedves Barátaim!

Azért is veszek részt örömmel e szép ünnepségen, mert jelen vannak azok a személyes barátaim, akik a lap kezdetén irányító munkatársai voltak e szép kiadványnak, s akiknek a kezét gondolatban most megszoríthatom. Sajnos, az élet kegyetlen rendje miatt már néhányan nincsenek az élők sorában, akiknek őszinte szívvel és tisztelettel fejezhetném ki sok-sok jókívánságomat.

Tisztelt Emlékezés!

Az előttem szólók jelesen és szépen méltatták e lap 20. születésnapját. S mindnyájan jól tudjuk, hogy a *születésnap* megünneplése az emberiség közös ősi hagyományaihoz tartozik. S e hétköznapi sodrásában ezek is az ünnepek légkörét teremtik meg számunkra. Megemlékezéseinket napokhoz kötjük, pedig jól tudjuk, hogy ezt jelképesen tesszük. Nem egyetlen nap, hanem az a folyamat vált emlékezetessé, amely azzal a nappal kezdődött meg, amikor lehetőségek bontakoztak ki számunkra. 20. születésnapján azt hiszem, mi is így gondolkodunk a szegedi tanárképző főiskola által indított lapról, a *Módszertani Közleményekről*.

Ebben a körben jól tudjuk, a nevelésről csak őszintén, hittel és meggyőződéssel szabad és érdemes írni és beszélni. Úgy érzem, hogy a Módszertani Közlemények szerkesztésének és cikkei tartalmának ez volt az alapelve, a hitvallása. Talán ez tesz e jeles jubileumi ünnepségen mindnyájunkat elfogulttá, ha róla beszélünk.

Soraival *szilárd elvi alapon* a gyakorlatot kívánja szolgálni. Sokan tudjuk, hogy íróit, olvasóit nem választja el szakadék.

Emellett a Módszertani Közlemények az elmúlt 20 év alatt, úgy érzem, többször vállalta az úttörők szerepét. Hogy csak néhány példát említek:

- először hívta fel a pedagógus közvélemény figyelmét a *korszerű műveltség* fogalmának tisztázására;
- elsők között egyengette az utat az új *matematika- és nyelvtanítási* módszerek, a mértéktartó programozás és a feladatlapok megfontolt használata számára;
- talán olyan is volt, hogy *idősebb laptestvérei* egyes területeken csak nyomdokaiban lépkedtek.

Presztízstől sem lehetne könnyen megfosztani a pedagógusok e kellemes folyóiratát, hisz egy lap tekintélyét *nemcsak szerzői*, hanem olvasói is adják. Azzal, hogy elfogadják, magukénak vallják, és megpróbálják megvalósítani gondolatait, és így elismert rangra emelni e folyóiratot.

Gondolom, egy születésnapi köszöntőben is szabad a hasonlatokkal értékelni. Értéktelen az *orvostudományban* minden, ami közvetlenül vagy közvetve *nem* a betegségek leküzdését szolgálja. A pedagógiára is illik ez, hisz *mindent* az ifjabb nemzedék eredményesebb oktatásáért, neveléséért szükséges csinálnunk. Igen ám, de ezt az azonos célt *többféle módon* érhetjük el, és a Módszertani Közlemények ezek összegyűjtésében, egyeztetésében és közreadásában jövőbe mutató szolgálatot is tett. Ezért is kell nemesnek és eredményesnek minősítenünk kellemes küldetését.

Mit is mondhatnék én, a lap egyik olvasója és ismerője e szép és kellemes születésnap gratuláló gondolat befejező akkordjaiként? Talán egy kölcsönvett mondatot! A fiatal Eötvös írta Victor Hugoról: „Nem tetszeni, hanem használni vala Victor Hugó célja.”

Úgy érzem, és sokakkal együtt állíthatom, a Módszertani Közleményeké is ez volt. Szívből kívánom a Pedagógus Szakszervezet elnöksége és tanárképző főiskoláink nevében, mindig maradjon is ez igazi célja!

SZABÓ G. LÁSZLÓ,
a megyei tanács vb-elnökhelyettese

Tisztelt Ünnepi Ülés!

A Módszertani Közlemények két évtizedes megjelenésének évfordulóján tisztelettel köszöntöm a folyóirat szerkesztő bizottságát, munkatársait.

A folyóirat 20 éves munkájáról szólni felelősségteljes és megtisztelő feladat, hiszen ez alatt az idő alatt a magyar oktatásügy igen jelentős lépéseket tett előre a közoktatáspolitikai célok megvalósításában. Gondolok itt az átfogó iskolareformra 1961-ben, az 1972. évi oktatáspolitikai párthatározatra, illetve a határozat valóraváltásával összefüggő lépésekre. Mind megannyi jelentős állomása a magyar oktatásügynek.

A jubileumát ünneplő Módszertani Közlemények, gondolom, nem véletlenül éppen 1961-ben, az iskolareform évében indult útjára, így joggal elmondhatjuk, hogy e szakfolyóirat a magyar iskolarendszer mélyreható átalakulásának kortársa és segítője lett.

Induláskor célul tűzte ki, hogy az általános iskolák területén összegyűjti, ismereti, továbbfejleszti és terjeszti a szocialista nevelés elveinek alkalmazásában a leghaladóbb, a tudományosan megalapozott pedagógiai eljárásokat.

Alap gondolata és célkitűzése megegyezik azokkal a szocialista nevelési-oktatási követelményekkel, amelyeket 1972-ben az oktatáspolitikai párthatározat így fogalmazott meg:

„... a közoktatás egész rendszerében erősíteni kell az oktatás és nevelés egységét. Nagyobb figyelmet kell fordítani a korszerű marxista műveltség elsajátítására, a közösségi életre való felkészítésre, a szocialista erkölcsi ember formálására, a művelődési igények és készségek kialakítására és fejlesztésére.”

Ennek megfelelően a Módszertani Közlemények megindulásától kezdve azon munkálkodott, hogy mind az elmélet, mind a gyakorlat területén segítséget nyújtson a pedagógusoknak az általános iskolai nevelő-oktató munkában. Részt vállalt a színvonalasabb pedagógusképzésben-továbbképzésben, és következetesen erősítette a pedagógusok hivatástudatát. Nem véletlen, hogy a folyóirat az eltelt 20 év során egyre ismertebbé vált.

Bátran állíthatjuk, hogy a hazánkban megjelenő pedagógiai folyóiratok között sajátos helyet foglal el, olvassák, ismerik és szeretik általános iskoláinkban, a pedagógusképző intézményekben.

A folyóirat népszerűségét elsődlegesen a reális célkitűzéseket magas színvonalon megvalósító szerkesztő gárda munkájának köszönheti. Köszönet és elismerés a peda-

gógusképző intézményeknek, amelyeknek oktatói a szerkesztő bizottság magját képezték. Elismeréssel szólok mindazokról a gyakorló pedagógusokról is, akik a lap célkitűzéseit megértették, elfogadták, nevelő-oktató munkájuk tapasztalatait leírták, és a Módszertani Közleményekben közkinccsé tették.

Külön kell szólnom a Juhász Gyula Tanárképző Főiskoláról és annak Szakszervezeti Bizottságáról, hiszen sokéves kitartó munkájuk nyomán válhatott a folyóirat a pedagógusok igényes, tartalmával országosan is elismert és olvasott szaklapjává. Ez a tény nemcsak a főiskola hírnevét, de az itt dolgozó oktatók szaktekintélyét is tovább növelte a pedagógusok széles körében.

A folyóirat a pedagógia számos kérdésével foglalkozik, tematikája igen sokszínű, gyorsan reagál az új követelményekre, igényekre, az oktatásügy változásaira. Sajátos módon foglalja egységbe az általános iskolák nevelési, didaktikai és metodikai problémáit, hatékony segítséget adva a pedagógusoknak. Valamennyi szaktárgy oktatója meríthet a közleményekből, útmutatást nyerhet óráinak előkészítéséhez, módszeres levezetéséhez és értékeléséhez. Mindez felbecsülhetetlen segítség a kezdő és a már gyakorlattal rendelkező pedagógusoknak egyaránt.

Tisztelt Emlékezés!

A pedagógus szerepe a nevelés-oktatás folyamatában ma egyre fontosabb. Jelenős feladatoknak kell eleget tennie, növekvő társadalmi elvárásnak kell megfelelnie. Ezt jelzi pártunk XII. kongresszusának beszámolója, amely az állami oktatás megnövekedett feladatairól így szól:

„Az állami oktatás minden szintjén változatlanul alapvető feladat a felnövekvő nemzedék általános és szakmai műveltségének megalapozása, a tehetségek kibontakozásának elősegítése, a világnézeti elkötelezettség kialakítása, a munkára és az állampolgári köteleességek teljesítésére való nevelés. Fontos társadalmi, politikai feladat a munkás- és parasztgyermekek tanulásának támogatása.”

Az idézett gondolatok alapján joggal mondhatom, hogy eredményeink legfontosabb tényezője a pedagógus sokoldalú személyisége.

Ezen személyiségjegyek formálásában, a szaktárgyi, a tantárgypedagógiai és metodikai ismeretek alakításában fontos szerepet vállalt és vállal ma is a Módszertani Közlemények. Cikkeiben, tanulmányaiban az óvónők számára éppúgy, mint az általános iskolai tanítók, tanárok, oktató-nevelő munkájához segítséget nyújtott, széleskörű elemzését végezte el egy-egy megoldandó pedagógiai problémának, vagy éppen az új kutatási eredmények tanulmányozására, alkalmazására ösztönzött.

A pedagógusnak, aki valóban hivatástudattal, magas szakmai igénnyel kíván a pályán tevékenykedni, fel kell ismernie az állandó megújulás szükségességét az elméleti és a gyakorlati munkában egyaránt. A megújulás gyakorlati lehetőségeit a pedagógus továbbképzés hordozza, szervezi és hatékonyan segíti. A továbbképzés több formája és többféle szervezeti kerete jól szolgálja ezt a pedagógusok százaiban. Valamennyinek alapja azonban a pedagógus belső világából, igényeiből fakadóan az önképzés szükségességének a felismerése, az a tudati állapot, hogy már a diploma megszerzése után folyamatosan képeznie kell magát, mert a potenciálisan megszerzett tudás rohanó világunkban állandó kiegészítésre szorul.

A Módszertani Közlemények szerepe tehát a pedagógus továbbképzésben, kiemelten az önképzésben igen jelentős. Ha gondolatban végiglapozzuk az eddig megjelent példányszámokat, hosszan sorolhatjuk a változatos témákat, amelyek között a politikai-világnézeti nevelő munka, az esztétikai nevelés, a mozgalmi tevékenység, a nap-

közi otthonos nevelőmunka, a tanulói tevékenység fejlesztésének elméleti és gyakorlati kérdései, az osztályfőnöki nevelőmunka mind, mind helyet kaptak, általánosabbá téve azt a felismerést, hogy az oktatást csak a neveléssel, az emberformálással együtt lehet eredménnyel megvalósítani.

A felsorolt nevelési területek közül kiemelten kívánok szólni a politikai-világnevezeti nevelő munka fontosságáról, amely a pedagógus tevékenységében minden tantárgy oktatásában meghatározó szerepet tölt be. A nevelő az iskolába lépéstől kezdve alakítója, formálója a tanuló világnézetének, érzelmi-akarati fejlődésének, egyszóval a szocialista embernek. E felelősségteljes munka csak a pedagógusok marxista-leninista gondolkodásának megszilárdításával, egymás tapasztalatainak átvételével és továbbfejlesztésével valósulhat meg eredményesen. Mindezt a szaklap az elmúlt években elismerésre méltóan szolgálta.

A közelmúlt és a jelen időszaknak is további kiemelkedő feladata a pedagógiában az új tantervek bevezetése. Erre a munkára a felkészítés elsődlegesen szervezett továbbképzés kereteiben történik, egyes tantárgyaknál több fokozatban is. A Módszertani Közlemények szakemberei folyamatosan jelentették meg az egyes tantárgyakhoz kapcsolódó észrevételeiket, javaslataikat, illetve közölték a konkrét tapasztalatokat, ezzel segítve a pedagógusokat a legmegfelelőbb gyakorlat kialakításában.

A Módszertani Közlemények két munkás évtizedét értékelve eredményei között szólnunk kell még arról is, hogy a lap tudatosan formálta a pedagógiai munka nélkülözhetetlen alapját, a pedagógiai optimizmust. Következétesen erősítette ennek gyökerét, a pedagógushitet abban, hogy az emberek az eddigénél különbé nevelhetők és többre taníthatók. Ennek a hitnek, optimizmusnak megszilárdítását pedig a szocialista nevelésügy páratlan perspektívájának rendszeres bemutatásával, a pedagógiai alkotó munka aktivizálásával kiválóan szolgálta a szaklap.

Kedves Elvtársak!

A lap értékelésével összefüggésben szeretném legalább felsorolásszerűen megemlíteni azokat a „mellékletnek” nevezett kiadványokat, amelyek teljesebbé teszik a végzett munka értékelését.

- Óraleírások és elemzések (1967) szerk.: Németh István;
- Pedagógusképzés az olvasó népért (1969) szerk.: Németh István;
- Hazaszeretetre nevelés (1970) szerk.: Németh István;
- Petőfi az iskolában (1972) szerk.: Hegedűs András;
- Korszerű matematikatanítás az általános iskolában (1974) szerk.: Szendrei János;
- Feladatgyűjtemény az általános iskolai ideiglenes matematikatanításhoz, szerk.: Szendrei János.

E többségében nagy példányszámban elfogyó kötetek elméleti igényességgel és gazdag gyakorlati tudnivalók közlésével tették értékeesebbé a szaklap munkáját, hatását.

Visszaemlékezve a múltra elmondhatjuk, hogy a Módszertani Közlemények megalkotásának időszakában még csak kis alkotó pedagógusbázis látott munkához, később a lapban munkálkodók köre egyre szélesedett. Ma már a Módszertani Közlemények a haladó, hasznos pedagógiai gondolatok terjesztésének elismert fóruma lett. A szerkesztők jelenleg is arra törekednek, hogy az újat kereső, tevékeny pedagógusok egyre többen kapcsolódjanak be a folyóirat munkájába, hogy tapasztalataik, tudásuk folyamatosan közkinccsé válhasson. Ennek a célkitűzésnek ma már igen

szép eredményei vannak, és minden bizonnyal szélesednek a kapcsolatok az újat kereső, a támogatást váró és a tapasztalatokat átadó pedagógusok között.

Tisztelt Ünnepi Ülés! Kedves Kollégák!

20 év munkájáról részletesen számot adni néhány percben szinte lehetetlen úgy, hogy a szerzteágazó tevékenység teljes skálájára akár utalni is tudnék. Megpróbáltam kiemelni azokat a témaköröket, amelyek meglátásom szerint a Módszertani Közlemények időszerűségét, jelentőségét adják és adják ma is. Minden tevékenységnek, így egy szakmai folyóirat munkájának is igazi mércéje azonban az, hogy a gyakorlatban mi valósul meg belőle. A Módszertani Közlemények igazi értékelői azok a pedagógusok, akik munkájukban támaszkodnak a szaklapra, és azok, akik a megjelenő cikkekkel szólnak kollégáikhoz.

Kívánom a lap szerkesztőinek, munkatársainak, hogy a kitűzött cél érdekében, a szocialista oktatás- és nevelésügy szolgálatában a jövőben is töretlen lelkesedéssel végezzék munkájukat.

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola a továbbiakban is hasonló gondossággal támogassa a közlemények megjelenését, hogy az az elmúlt 20 évhez hasonlóan a permanens önnevelést, a képességek kibontását, a szakmai ismeretek bővítését és mind-ezekben keresztül az oktatáspolitikai határozat eredményes megvalósítását minél hatékonyabban segíthesse.

Ismételten köszöntöm a jubiláló szaklapot, és valamennyi munkatársának, a pedagógus kollégáknak oktató-nevelő munkájukhoz jó egészséget és sok sikert kívánok.

KERÉNYI JÁNOSNÉ,

A Tanító felelős szerkesztője

A Módszertani Közlemények testvérlapjának, A Tanító szerkesztőségének üdvözlését és köszöntését tolmácsolom a jubileumi évforduló, a 20. születésnap alkalmából.

Az évfordulókon szokás egy pillanatra megállni, visszatekinteni az eltelt időszak munkájára. E szokástól én sem tudok eltérni, mivel olyan értékes és szép múltra tekinthetünk vissza, amelyről elismeréssel kell szólni.

Nemes szándék hívta életre 20 évvel ezelőtt a Módszertani Közleményeket. Nagy sajnálattal vesszük, hogy éppen az nem lehet ma körünkben, aki a lap alapító főszerkesztője volt: Németh István elvtárs. A Módszertani Közlemények munkatársai a múltban és ma is azon munkálkodtak és munkálkodnak, hogy segítsék és támogassák az általános iskolában folyó nevelő és oktató munkát, és igyekezzenek megtenni mindent annak tudatosabb, színvonalasabb megvalósításáért.

A 20 év alatt megjelent lapokban tallózva nyomon követhetjük közoktatásunk főbb állomásait, de apró rezdüléseit is, amelyekből mindenkor kicsendül a szerkesztők közoktatáspolitikánk mellett való elkötelezettsége és a feladatok megvalósítását segítő szándéka. Példaként említhetem az 1963-as tanterv bevezetésével kapcsolatos cikkeket, tanulmányokat, a korszerűsítési törekvéseket tükröző írásokat, amelyek a képességek és készségek intenzív fejlesztését helyezték előtérbe. Ugyanilyen hangsúlyt

kaptak az 1972-es párthatározatból fakadó feladatok megvalósítását segítő anyagok, ezt követően pedig a tananyagcsökkentés, a tantervmódosítás eredményes végrehajtásához járult hozzá.

Ki kell emelni az utóbbi évek izgalmas és nagy feladatát segítő cikkek szerepét, melyek az 1978 óta fokozatosan bevezetésre kerülő új tantervi koncepció megértését és sikeres megvalósítását teszik lehetővé.

Szót érdemel az a törekvés, amelyet a matematikaoktatás és az anyanyelvi nevelés korszerűsítése a laptól kapott. E nagy fajsúlyú témák és feladatok mellett nem feledkezett meg és párhuzamosan gondozta azokat a tárgyakat is, amelyeket korábban nem soroltunk a fő tantárgyak közé – az ún. készségi tárgyra gondolok – holott a személyiség harmonikus fejlesztéséhez és kibontakoztatásához teret és lehetőséget nyújtanak.

A szemléletformáló elméleti cikkek, tanulmányok nemcsak a pedagógiai-pszichológiai ismeretek körének bővítését, elmélyítését szolgálják, hanem fórumot adnak a szakembereknek, fiatal tehetségeknek, hogy a tudomány közegében mélyebbre ássanak, és a felszínre hozott értékeket közkinccsé tegyék.

A Műhely rovat töretlenül szolgálta és szolgálja ma is a módszertani kultúra fejlesztését, lehetőséget adva a pedagógusoknak képességeik értékesítésére, személyiségük teljes kibontakoztatására. A gyakorló pedagógusoknak pedig lehetőséget nyújt annak arra, hogy az őket jobban érdeklő témákban elmélyedjenek, és ahhoz tudományos forrásmunkát kapjanak.

A Módszertani Közleményekben gyakran olvashatunk olyan tanulmányokat, amelyek a nevelőiskola előtérbe helyezésére, tudatosabbá, tervszerűbbé tételére ösztönöznek, segítik az osztályfőnök sokrétű munkáját, gazdagítják a tanulók tanórán kívüli tevékenységének körét.

Még tovább sorolhatnám az elismerést érdemlő példákat, amelyek a pedagógusok számára kiapadhatatlan forrást jelentenek ahhoz a munkához, amely az új nemzedék felkészítésében, az oktatás tökéletesítésében rájuk vár.

Ma, amikor a jubileum alkalmából a lap 20 éves munkájának mérlegét megvontuk, megállapíthatjuk, hogy küldetésének teljes egészében eleget téve mindenkor hiven szolgálta az olvasók szellemi gazdagodását, az elméleti tudás bővítését és a gyakorlati megvalósító munka színesítését. A napi gyakorlatot segítve ablakot nyit a jövő iskolája felé, s az ide vezető út kitaposásában is részt vállal.

Író-olvasó találkozókon, a tanítók körében rendezett ankétokon számtalanszor fejezték ki olvasóink elismerésüket a Módszertani Közleményekben megjelent cikkekkel kapcsolatban. Az a véleményünk, hogy a két lap jól kiegészíti egymást, és az azonos témakörben megjelenő írások a téma más aspektusból való megvilágítására is módot adnak. Megelégedésüket mutatja a közlemények példányszámának fokozatos emelkedése.

A lap struktúrája olyan előnyt jelent számára, amellyel más lapok nem vetekedhetnek. Nevezetesen arra gondolok, hogy nem emel falakat a tantárgyak és a korhatár közé, s így az általános iskolában folyó munka nyitottságához járul hozzá.

Bár kölcsönösen figyelemmel kísérjük egymás munkáját, mégis úgy érzem, hogy a kapcsolatok szélesítésére és előbbé tételére még további lehetőségek vannak. A mi lapunk részéről készséggel állunk rendelkezésre, s amennyiben felvetésünkkel a Módszertani Közlemények szerkesztői is egyetértenek, úgy annak realizálására az ünnepi események után, a napi munka során a módot megtaláljuk.

Kívánom, hogy munkájukat a jövőben is az eddigiekhez hasonló siker és elismerés kísérje! Jó egészséget és töretlen munkakedvet az eljövendő esztendőben!

Tisztelt Elnökség!
Tisztelt Kartársak!

Tisztelettel köszöntöm a Módszertani Közlemények szerkesztő bizottsága jubileumi ülésének minden résztvevőjét gyakorló pedagógustársaim és a magam nevében.

Mielőtt a megérdemelt elismerést, a szokásos jókívánásokat és a jövőre vonatkozó kéréseket tolmácsolnám, engedjék meg, hogy rövid visszatekintéssel kezdjem gondolataimat.

Magam még *palatáblán* kezdtem el írni, tanultam számolni. *Taneszközeim* bab-szemek, kukoricaszemek, gombok, pálcikák voltak. Ma is szeretettel emlékezem kedves tanítómra, tanáira, akik néhány tankönyv és egy-két módszertani kézikönyv alapján, illetve azok segítségével vezettek be a széles körű ismeretek rendszerébe, a természet általam nem ismert törvényeibe, a társadalom, az emberi közösség által meghatározott magatartási formák, tevékenységek szabályozóinak labirintusába.

Azóta sokat változott a világ!

Századunk utolsó évtizedeiben a politikai, társadalmi átalakulásokat követően hatalmas léptekkel tört előre a technika. Ezek következtében *emberiben, jobban, kényelmesebben, korszerűbben* élünk. Az anyag és a természet erői felett megnövelte hatalmát az EMBER. A termelés mennyisége és minősége ugrásszerűen megnőtt. A társadalom és életkörülményeink gyors és eredményes átalakulása mellett azonban messze elmaradt iskolarendszerünk fejlődése, mind tartalom, mind szerkezet vonatkozásában. Növekedtek az ellentmondások az iskola és az élet különböző szintjein.

Az ellentmondások feloldásának, a továbbhaladás útjának és módszereinek, a szerkezeti és tartalmi változtatásoknak reális lehetőségeit kívánta felmérni, meghatározni a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága. Ezért 1971. februárjában tudósokat, tudományos intézeteket és munkabizottságokat, gyakorló pedagógusokat kért fel az állami oktatás helyzetének elemzésére és fejlesztési feladatainak vizsgálatára, értékelésére, a továbblépést segítő javaslatok előkészítésére. Az elemző munkát követő vita alapján fogalmazódott meg az 1972. júniusi párthatározat, amelyet több fontos és gyors intézkedés követett. Elindult az *oktatás és nevelés* egységesebb megvalósítása, a *korszerűbb tantervek* kidolgozása és ezek többlépcsős bevezetése. Előtérbe került az anyanyelv, a matematika és a természettudományos világnézetet megalapozó tárgyak (biológia, fizika, kémia) anyagának és módszereinek reformja.

Szaktárgyaim közül a matematikában olyan nagymérvű, szinte forradalmi változásokat élünk át a reform során, amelyeket az iskolákban a *gyakorló pedagógusok önerőből meg sem oldhatnak!* A bevezetett tanterv, a megjelent tankönyvek, munkalapok, munkafüzetek újszerűségei sokrétű pedagógusi tevékenységet kívánnak. A tantervben rögzített „anyagterv” és „követelmények”, a megjelent tankönyvek és munkalapok a bevezetés éveinek során sok helyen nem illenek össze! A dokumentumok, tankönyvek és egyéb kiadványok értékeit és gyakorlat által felderített hibáit a nevelők csak sok fáradozás árán és önálló mérlegelés után tudják „felhasználni”. Ezek mind arra intenek, hogy a gyakorló pedagógusokat *hatékonyabban, konkrét módon, rendszeresen* kell segítenie felsőbb szerveinknek, a tudományos intézeteknek, a tanterv alkotóinak, a tankönyvíró csoportnak és az oktató-nevelő munkát irányító egyéb szerveknek is.

Ezen a ponton, a segítség vonalán érzem én elismerésre méltónak a Módszertani Közlemények eddigi tevékenységét. A megjelent és új tantervekkel foglalkozó cikkek,

a külön kiadványok eredményesen segítették nevelőink felkészítését, önképzését, eredményesebb nevelő-oktató munkájuk megtervezését.

Most, amikor őszinte elismeréssel adózunk e jubileum alkalmával a Módszertani Közlemények szerkesztő bizottsága eredményes tevékenységéért, engedjék meg, hogy a továbbiakban már ne dicsérjem munkájukat, hanem a gyakorló pedagógusok kéréseit tolmácsoljam.

Az ideiglenes tantervet követően az új tanterv bevezetése az ország iskoláiban már a 3. ütemnél tart. Ez azt jelenti, hogy az iskolákban az 5–6–7. osztályokban tanítanak nevelőink az új dokumentumok alapján, természetesen a bevezetés ütemének megfelelő százalékban. Magam is az új matematikatantervet tanítom. Emellett hivatásomból és megbízatásomból eredően látogatom az iskolákat, és a nem kis számban jelentkező oktatási és nevelési problémák megoldásában nyújtok segítséget. Több kérdésben keressük a nevelőkkel együtt a megoldást. Ezek közül csak néhányat említetek meg.

– Hogyan könnyíthetünk a nevelők túlterhelésén? Milyen új módszertani kiadványokkal és eszközökkel, ismerethordozókkal csökkenthetjük a nevelők felkészülésének – sokszor éjszakába nyúló – óráit?

– Milyen módszerek és új elképzelések alkalmazásával biztosítható a tanulók által való „felfedeztetés”, annak veszélye nélkül, hogy a tanítási órákból a felfedeztetésre fordított idő az egyes tanulók sajátos személyiségjegyeinek állandó fejlesztését, a nevelés fontos feladatát ne korlátozza?

– Milyen módszerekkel, óraszerkezettel és tartalommal biztosítható a módszertani útmutatókban és tankönyvekben leírt alapelvekben megkívánt, sokféle fejezetben való előrehaladás folyamatossága és az új ismereteknek az adott tanítási órán *minden tanuló által* – még a hátrányos helyzetű, gyenge képességű által – való *problémafelfogása, megértése* és minimális *megegyeztetése*?

– Miként és milyen módszerekkel érdemes a tanítási óráinkat szervezni annak érdekében, hogy megszűntessük az új matematikatanterv bevezetésével keletkező, figyelemre méltó jelenséget: a tanulók érdemjegy szerinti és tantervi követelmények ismerete tekintetében is *jelentős polarizációját*?

– Hogyan szervezzük és vezessük tanítási óráinkat, hogy az új módszerek alkalmazása mellett *tanulóink beszédképessége ne csökkenjen*?

– Milyen – a gyakorlatban bevált és az új tanterv ajánlott módszerei között is alkalmazható – eljárásokkal biztosítható az *ellenőrzés, értékelés, osztályozás*? (A *minden* tanulóra kiterjedő, de az *egyesre* is hasznos írásbeli és szóbeli ellenőrzés, és az azt követő tervszerű nevelői fejlesztés.)

A sok fontos és itt el nem mondott kérdés közül ezek foglalkoztatják leginkább szaktanárainkat, nevelőtársaimat. Ha majd a Módszertani Közlemények szerkesztő bizottsága a következő évek tervét állítja össze, gondoljon problémáinkra. A megjelenő cikkek, tanulmányok között legyenek majd ilyenek is. Bizonyos vagyok benne, hogy a korábbi helyes törekvésüket folytatva nemcsak az önképzésben nyújtanak jelentős segítséget, de a mindennapi gondok megoldásában továbbra is élő társa lesz a lap minden nevelőnek.

Ehhez a munkához kívánok sok sikert, és ígérem, hogy e cél elérésében pedagógus társaimmal együtt magam is közreműködöm.